

JÓ PÁSZTOR

KERESZTYÉN CSALÁDI LAP.

SZERKESZTI
KOVÁCS SÁNDOR
THEOL. AKAD. TANÁR.

ÁRA:
EGY ÉVRE 2 KORONA. — FÉLÉVRE
1 KORONA 20 FILLÉR.

Mária.

Mikor beragyogja a földi dicsőség
A világ királyát, a hezsánuák hőjét,
Mikor más se terem körülte virágnál:
Te örömkönyüddel titkon felre álltál, —
Oh Krisztus édes anyja, Mária!

Mikor kikaczagják és gúnyba feresztik,
S kárörömmel nézi egy világ a vesztit,
Mellé állni, mikor egy lett a halállal:
Te ott állsz mellette fénylő glóriáddal,
Oh Krisztus édes anyja Mária!

S a hogy így elnézlek tövén a keresztnek,
Olyan ösmerősül tünsz fel a szívemnek.
Oh tudom én már, hogy nem először látlak,
Kivotalak én téged már édes anyámnak:
Oh Krisztus édes anyja, Mária!

És a hogy elnézlek tövén a keresztnek,
Meghánynom a sorát egész életemnek . . .
S a te keresztednél, a szived nyomában:
Megáldok valakit a haló porában,
Oh Krisztus édes anyja, Mária!!

Szabolcska Mihály.

Három intés a golgothai útról.

Lukács ev. XIX. 41—48. v.

Nemünk gondolkodóit az öntudat ébredésétől foglalkoztatta az a nagy kérdés, vajjon az embert pusztán testi életre teremtette-e az Úr, vagy valami felségesebb célt is tűzött ki eléje. Azok a kik a megszokott képzetkör határain felül emelkedni nem birnak s a gondtalan időöltés minden vágyuk, abban látják életök célját, hogy lelki tusáktól menten, az embert törekvések viharos harcaitól távol, csendes elvonultságban élvezzék örömeiket s küzködjenek apró gondjaikkal. De az ilyen kisszerű világ, melynek eszménye nincs, hogy megvalósításáért küzdhetne, — szűk börtön a léleknek, a melyből szabadulni óhajt; igazi otthona a nagy célok, erők, a munka és a harcok végtelen, szabad világa, ahol tehetségei hatnak, alkotnak, ahol odaadással szolgálhatja nemesebb ösztöneit. Azonban míg a belénk oltott isteni erő folyton nemesebb cél felé ösztönöz, gyakran elcsüggeszt és lever törekvéseink sikertelensége. Hány nagy lélek tört meg ez egyenetlen küzdelemben, melyet céljáért önfeláldozással vívott és lett emésztő kétségek martalékává! Hány lelket úzótt meghasonlásba az a félelmes gondolat, hogy csatája hiábavaló, meddő erőfeszítés, mert az emberi részvétlenség nem engedi győzni s az irigy rosszakarat elbuktatja. A nagy hősök jellemvonásait, a kik helyettünk, érettünk vívnak és szenvednek, legtökéletesebben isteni Megváltónkban leljük meg; sorsa is, mely a Golgothára vitte, közös sorsa minden nagy léleknek, mely Isten képét viseli, mely az ember valódi szükségait fölismeri és sebeit hegeszteni próbálja. Kitűzött alapigénk Jézusnak ezen nagy küzdelméből, golgothai útjából ragad ki egy szép részletet. Kis tükördarab az, de benne látjuk egész messiási nagyságát. A napot a vízcsepp ép oly tisztán mutatja, mint a tó vagy tenger végtelen tükre. Ott tanítja beszédével, példájával népét, javítja romlott korát. Tanítása három intésben foglalható össze: «szív emlékezzél, ember küzdj, hívő remélj!»

Szív emlékezzél! Ez Jézusnak első intése hozzánk a golgothai útról. Szent örökségünk tőle, mert hiszen búcsúképen hangzik felénk a vértanú halál előtt. S lehetne-e az emberi emlékezésnek méltóbb tárgya annál a kimeríthetetlen isteni szeretetnél, mely Jézust a földre hozzánk küldötte, a bűn igája alá vetette, föláldozta, hogy a bűnökbe merült emberi nemnek váltsága legyen? De míg hódolattal és hálával borulunk le teremtőnk kegyelme, jósága előtt, szívünkbe zárva őrizzük drága megváltónk nevét, a ki az általános szeretet törvényét lehozta a mennyből a földre, az emberek közé. Nála a

szeretet nem csak az ajkon él; kiragyog minden tettéből, élete, halála fényes bizonyágtétel a kimeríthetetlen, fáradhatatlan szeretetről. A szeretetnek mélysége, kiáradó gazdagsága avatja őt igazán messiássá, a nagy próféták között is a legnagyobb! «És mikor elközelgetett volna, a várost látván síra azon.» Midőn az Olajfák hegyére ér s feltűnnek előtte az ősi szent város palota sorai, utcáin, terein a hullámzó néptömeg, mely a földi javak bilincseit viseli lelkén s melynek jövője romlás és enyészet, szívét a kíséző sokaság hozsánna kiáltásai között elfogja a fájdalom, sír nemzete sorsán, mert érzi, hogy nagy bűnökért nagy a bűnhődés. Próféta szeme fölismeri Izrael lelkében a romboló erőt, mely szárnyát szegi minden neme-sebb törekvésnek s ez az igazság megtagadása, a világ kincseinek mohó szeretete, mely csak üres és beteg lelket boldogíthat. A könny, mely szeméből kicsordul a veszni tért Jeruzsálem láttára, igazi prófétának, nagy messiásnak a könnye, a kit szeretet és hűség fűz hivatásához. A lelki nagyságot nem képzelhetjük el a szeretet mérhetetlensége nélkül. Tehetség, tettvágy, akaraterő, bármily nagyot alkosson is, áldástalan hatalom szeretet nélkül, legfőlebb az egyéni önzésnek ad égbe emelkedő szárnyakat. A történelem, a népek emlékezete nem azok nevét jegyzi föl, a kik tehetségeikkel önérdököt szolgálva fejökre hírt, dicsőséget szereztek, hanem azokét, a kik magukat eszközöknek tekintették Isten kezében felebarátaik boldogítására; a kik szeretettel ölelték magukhoz az inségesek, szenvedők, elnyomottak ezreit, lehajtották fejüket az emberek keblére, hogy meghalják, megértsék szívök dobogását, számbavegyék az elröppent sóhajokat, a sóvárgókat megelégtessék. Az embermilliókat valamely nagy célért csak olyan alakok lelkesíthetik élet-halál harcra, a kikben a törhetetlen hűség él az eszméhez s a kik a nagy elhatározás perceiben áldozatul vetik mindenöket a diadalért, embertársaik boldogságáért. A szív csak a szívnek nyílik meg, a szív csak a szív beszédét érti meg.

Ha a világtörténet könyvét lapozzuk és nagy alakjait csodálattal ünnepeljük, kutatjuk életök hatását a világfejlődésére, — első sorban a megváltónak kell adóznunk hódolattal, a ki az emberiség legnagyobb, legigazabb prófétája volt. Az ő műve, a keresztyén egyház rendületlenül áll annyi támadás közepette, áldásos intézményeivel folyton neveli, javítja az emberiséget s a lelket Istenhez vezérli, — míg mellette százados alkotások dőltek romba, intézményeket temetett el a feledés féktelen árja. Ő benne tisztán, minden földi elemtől menten lobogott az emberszeretet; egyedül embertársaiért élt, maga számára sem hatalmat, sem dicsőséget nem keresett. Állítsunk

szívünkben ennek a véghetetlen jézusi szeretetnek örök emléket! Legyünk hű követői azon az úton, melyet számunkra tört, bár Golgothára vezessen. Legyünk hasonló nagyok az önmegtágadásban, a szeretetben. Szív emlékezzél! Emlékezzél az isteni szeretetre, mely teremtett és megváltott!

A második intés hozzánk a golgothai útról: Ember küzdj! Szinte gúnyképen hangzik a mai társadalomban ez az intés. Hiszen egész életünk egy álló küzdelem a mindennapi kenyérért az arasznyi lét örömeiért. A nagy célokért küzdés, amidőn legtöbb szívet fagyos részvétlenség jege borít, hiábavaló s szálnalmas erőlködése az álmadozó lelkeknek. Az eszme név, a nagy cél idegen a mi nemzedékünk világában; ha itt-ott a felhők mögül előbukkan is sugara, a milliók lelkére nincsen hatása, bűvölő ereje. Csak egy-két emelkedettebb kebelben él a tökéletesség gondolata s a vágy birtoka után. Ezekhez buzdításképen, a bűnökbe merült, világnak élő ivadékhoz ébresztőül intézi az Üdvözítő e szózatot: Ember küzdj! Küzdj eszményi célokért! Küzdj a tökéletességért, hogy hasonlatos lehess mennyei atyádhoz!

Tökéletesség, Isten szolgálata, embertársaink boldogítása — ez a keresztyén küzdelmének célja. Dicső cél, de az érette küzdés nehéz, szinte kimerítő feladat: a mi erőnk gyöngye s az ellenség, mely ellen harcolnunk kell, hatalmas, a világ bölcsessége és elmúlандó kincse. Ezzel a félelmes ellenséggel meg kellett vívnia a megváltónak is. Midőn rendeltetésének tudatára ébredt s pályáját megkezdte, visszavonult a pusztába, hogy erejét összemérje a feladat nagyságával, megjelentek előtte az élet összes kísértései: a szenvedéstől való félelem, a hatalom és dicsőség vágya, a gyilkoló bizonytalanság érzete, mely el-elcsüggeszti a legmunkásabb, leghatározottabb lelket is. Azonban rendíthetetlen hivatásérzete győzött minden kísértés és csábítás felett. A nagy küzdelmek, a hatalmas mérkőzések szakadatlan sora volt egész pályája; ellene támadtak a régi világ főtámaszai, a kik hatalmukat féltették az új eszmék egyre erősödő varázsától; ellene támadtak azok, a kiket a világ szerelme rabbá tett; ellene támadtak azok, a kik a régi társadalom sebeit ismerték, forradalmat vártak, de az új világról alkotott eszményök nem Isten országa volt, béke és szeretet az emberek között, hanem nemzeti nagyság, melyet állami önállóság, anyagi jólét biztosít. De ennyi ellenség közepett is hű maradt Jézus hivatásához; mint a nagy próféták, irtó háborút kezdett az emberek bűnei ellen, hirdette, hogy «ha újjá nem születtek, semmiképen sem látjátok meg az Istennek országát». «És bémenvén a templomba, kezdé kiűzni azokat, akik árulnak és vesznek

vala abban, mondván: Az én házam imádságnak háza, ti pedig tetétek azt latroknak barlangjokká.»

Erről a bátorságról, mely az ellenségek haragjától vissza nem retten, erről a határozottságról, mely a célért minden áldozatot meghoz, rá ismerünk az igaz prófétára, a Messiásra. A midőn könnyezik népe sorsán s a midőn haragjának nehéz ostorát suhogtatja a szent csarnokokban, egyiránt a szeretet vezérli. Megtanúlhattuk már — testvéreim az életből — hogy nem azok igaz barátaink, a kik hibáinkat palástolgatják, gyengéinknek hizelegnek s minden szóért, minden tettért határtalan magasztalással halmozuak el, — hanem szigoru bíráink, a kik fogyatkozásainkat fölismerik, kárhoztatják s új, nemesebb életre ösztönöznek. Legjobb barátunk maga az Üdvözítő, a ki folyton megtérésre buzdít, hogy vessük le az ó embert és öltözzük föl az újat. Tanítása, élete, küzdelmekben gazdag messiási pályája szünet nélkül hirdeti nekünk: Ember küzdj! Karod erős, szíved emelkedett; végetlen a tér, mely munkára hív! Küzdj nemes hévvel, küzdj győzhetetlen lelkesedéssel azért az igazságért, a mit Jézus plántált az emberiség lelkébe, Isten országáért, hogy béke és szeretet uralkodjék a földön. De ha Isten országának hőse, prófétája akarsz lenni, — előbb önmagad prófétája légy! Tisztítsd meg lelkedet a latroktól, rossz kívánságaitól, bűneitől, szenteld igazán az Úrnak templomává, hogy példádon fölbuzdúlva embertársaid, elforduljanak a világtól, megvessék örömeit s megszeressék az Istennek útját, kedvet találjanak szolgálatában.

A harmadik intés, mely a megváltó golgothai útjáról felénk hangzik: hívó, remélj!

Az igazat megvallva, lelkünknek nagy szüksége van erre a fölemelő biztatásra. Az élet számtalan példával véste emlékezetünkbe azt a tanúságot, hogy az igazság hősei elbuknak a nagy küzdelemben s csak hosszú idő múltával virúl föl a mező, a melyet omló verítékekkel, szivők vérével öntöztek meg. Életök, mely kedves remények temetőjén vezet át, a szenvedések özöne, mely fejükre zúdul, az üldözés, gyanusítás, hálátlanság, melynek hamuját az elvakult tömeg reájuk szórja, azt hirdeti, hogy a nemesek, nagyok pályája a földön tulajdonképen nem egyéb, mint út a Golgotha felé.

A költészet és a gondolkodás már az emberiség őskorában fölismerte törekvéseinknek e nehéz sorsát s kétségektől marcangolva keresett magyarázatot. A pogányság egyáltalában nem tudott megnyugodni; örökszép regéi a nap szekerét kormányzó ifjúról, a kit a villám lesújt, a merésről, a ki a nap felé röpül erőtlen szárnyaival s tengerbe hull, azt hirdetik, hogy egészen lemondott a nemes har-

cok, a nagy törekvések diadaláról. Az úr választott népe a fogság idején a Jób szenvedéseiről szóló könyvben valósággal feljajdul s más gondolatban nem talál menedéket, minthogy küzdjünk nagy céljainkért kötelességből, vakon, — a sikert, jövődöt ne kutassuk, mert el van takarva előlünk. A pogányság kínzó kétsége, az Úr választott népének csüggedt lemondása elkísérte az emberiséget az új világ kapujáig, el a Golgothára, Jézus keresztfájához, a melyről új bizalom, új remény szikrája pattant az elfásult keblekbe. Az igazság hőjét fölfeszíthette az önzés, az igazság maga dacolt hatalmával, győzelmesen kelt ki sírjából, igazolva, hogy isteni erejét földi fegyver meg nem döntheti. A vértanúk sírja nem sokáig marad elhagyottan, látogatatlan; kezdetben csak egy-két jó barát keresi föl, hogy megkönnyezze a halottat az éjszakai sötétség oltalma alatt; utóbb többen csatlakoznak hozzájuk, érdeklődők, a kikben rokonszenv támadt az elbukottak iránt, félnékek, a kik a vészfelhők elvonúltával lassanként fölbátorodnak; virágokat ültetnek a sirra, végre az elhagyott sír a közlekedés s hithűség zarándokhelyévé lesz, a hova nemzedékek járnak ünnepelni, kegyelettel, hálával áldozni a diadalmas igazság nyugvó hőseinek. A megváltó keresztfája sem a gyalázat keresztfája, hanem az igazság diadalának dicső emlékjele!

A Golgotha orma, a keresztfá Jézus vértanúhalála óta állandó jelképe lett az igazak szenvedésének. Többször is ült még diadalt az erőszak az igazság hősei felett, — de emlékek nem hogy leverte volna, inkább fölemelte az emberi szívet. Az üldözött igazságnak annyi elrettentő példa után mindig támadtak új hősei, a kik régi lelkesedéssel, régi bátorsággal harcoltak és haltak meg eszményeikért. A halál előtt prófétai látássá erősödött bennök a biztató remény, melyet a megváltó küldött vigasztalásukra, hogy az ügy, melyért éltek, nem hamvad el a máglya lángjaiban. A fájdalmak közt hallani vélték a megdicsőült mester ajkáról a bátorító ígéket: ember küzdj! hívő remélj!

Az idézett bibliai szakaszból, mely előre sejteti velünk a husvétii ünnep nagy eseményeit, megtanulhatjuk azt is, hogy az igazság ellenségei nem nyíltan támadnak, hanem a csalárdság rejtek útjait keresik. Érzik, hogy eltiprására hatalmuk elégtelen s féltékenységök elárúlja bűnös voltukat. Vélők szemben áll az igazságnak a hőse, a ki merészen kárhoztatja korát, fölemelt homlokkal áll támadói elé, pedig az igazság erején, a nép alvó rokonszenvén kívül semmi sem védi. A papi fejedelmek és a községnek elei igyekeznek vala őt elveszteni. És nem tudják vala, mit cselekednének, mert mind az egész község ő tőle függ vala, mivelhogy őtet hallgatnák.

Vajha ez a tanútság, mely evangéliomunkban rejlik, megragadná a mi földiekért égő szívünket! Vajha merítenénk erőt a küzdésre e három biztató intésből, mely Jézus golgothai útjáról hangzik felénk! Vajha tudnánk Jézust követni, fölvenni az ő keresztyét s az övéhez méltó hűséggel megérdemelni a mennyei koronát! Erre segítél minket jó atyánk — Istenünk szent lelked erejével! Ámen.

ŐSZ PÁL.

Az Istennek mindenhatóságáról.

Augustinus régi egyházi atya írásaiból.

A te mindenkor egyedül mindenható szent kezéd teremtette a mennyei angyalokat s a földön csúszómászó férgeket. Kezed nem felségesebb azért, hogy angyalokat teremtett s nem alacsonyabb, hogy férgek lettek általa. Mert az egyedül teremteni tudó kéz a te kezéd. Ugyanaz a kéz teremt angyalt és férget, teremti az eget és a fának legkissebb zöld levelét. Nem alkothat semmi más kéz testet, sőt egy fehér vagy fekete hajszálat sem. Csak a te mindenható kezéd, a mely által mindenek lettenek, a melynek minden egyenlő képen lehetséges. Nem könnyebb néki férgecskét, mint angyalt teremteni és nem nehezebb az eget kiterjeszteni, mint a fa levelét; nem könnyebb hajszálat, mint egész testet formálni és nem nehezebb a föld kerekességét vizek fölé helyezni, mint a vizeket a földekkel berekeszteni. Valamit akart mennyen, földön, tengereken, és mélységekben, mindent megcselekedett. Engemet is minden teremtménye közt akarata szerint alkotott. Bizonyára Uram, a te kezéd hatalmas volt arra, hogy engemet kővé, madárrá, kigyóvá vagy oktalan barommá teremtsen, de mondhatatlan jószágod nem akarta. A te jószágos kezéd teremtett engem okos emberré. Nem érdememért, hanem egyedül a te jóvoltodért. Áldva áldom azért a te mindenhatóságodat, mely engem semmiből teremtett s a te jószágodat, mely emberré teremtett.

PÉCSI L.

A három harang.

Két harangja volt a falunak, de bizony a kettő sem ért egyet, mert a nagyobbik már régen megrepedt s hiába húzta Bürkös Péter, a harangozó, inaszakadtából, bizony nem igen volt abban köszönet. A hangja a falu közepéig sem hallatszott el s még ez a gyarló hang is olyan rezgős, olyan nyöszörgős volt.

A másik harang, a kisebbik, nem lett volna úgy megrepedve, de hát ez meg már módnélkül megkopott s olyan különös hangja volt, mintha két ócska kapát vertek volna össze.

S ez a két harangja volna a falunak máig is, ha egyszer a jámbor, istenfélő Szabó Márton harmadfű tinója el nem kóborog az árokpartról, a hova ki volt csapva legelészni. De hát a boczi elkóborgott. Nyilván soványollotta a fűvet az árokparton s bornyú-ésszel azt tette fel magában, hogy ő bizony odébb megy egy kicsit; amarra a határ felé, mintha kövérebb legelő mutatkoznék.

A gondolatot tett követte és a tinó, a Lombár, lassan legelészve szépen odébb indult. Ment, mendegélt s csakhamar rájött, hogy hiszen könnyű dolog ez, eddig is bolond volt, hogy meg nem cselekedte. A határban sem csősz, sem egyéb izgága ember nem lábatlankodott, a ki útját állotta volna.

Haladt hát tovább-tovább, nagyokat harapva jobbra is, balra is, hol a búzavetésbe, hol az árpába, hol más egyébbe.

Az illetén csemegezés közbe egyszer aztán csak azon vette magát észre, hogy már a harmadik falu határában jár. Csak az volt a baj, hogy itt már a Lombárt is észrevették, a mint épen egy lucerna-táblának nekiállott, hogy azt is megkóstolja: milyen ízű lehet. A lucerna gazdája épen ottan körül kapálgatott s a mint megsejtette a jövevényt, először is nagyot ütött a kapanyéllal a Lombár horpaszára, azután pedig behajtott a faluházához bitangságba, kegyetlen szóval megmondván a birónak, hogy ha érte jönnek egy kemény forinton alól ki ne adja senki fiának, mert kárban találódott.

A mint Szabó Márton uram észrevette, hogy sehol sincs a borjú, mindjárt rosszat sejtett, mert látta a sáros árokparton a nyomokból, hogy a Lombár kifelé indult a határból s így bizonyos, hogy azóta valahol bitangságba került.

Megcsóválta a fejét, nyakába akasztotta a szeredást, kezébe vett egy botot s megindult a szökevény keresésére.

Nagy nehezen rá is akadt, de majd hanyat esett, a mint meghallotta, hogy egy forintot kell érte fizetni. Szörnyű lelketlenség!

Aztán még forintja sem volt Szabó Márton urannak. Kiakasztotta hát a szeredást a nyakából s ott hagyta zálogban, jól végig csapott a borjún s hazafelé fordította.

Hanem a mint a templom mellett ment volna el, egyszer csak megkondul a toronyban a harang, nem is egy pedig, sem kettő, hanem három. És milyen szépen, milyen gyönyörűen, mintha valamennyi csupa ezüsből lett volna. Valami nagy halottnak harangoztak, épen be is fordult az utcából a gyászos felekezet.

Márton gazda megállott, tisztességgel levette a kalapját s nézte a szomorú menet elvonulását. De még akkor sem mozdult a helyéről, odatámaszkodott egy ákácfa-hoz s hallgatta nagy gyönyörűséggel azt a felséges harangszót. Hallgatta, hallgatta még csak utolsót nem kondult.

Ezután szép csendesen megindult haza felé. Gondolkozott mélyen, nagyon mélyen, sokszor meg úgýtetszett, mintha magában beszélgetne valamit. A Lombárra nem ütött egyet sem, pedig feltette magában, hogy útközben majd emberségre tanítja; de hát még csak egy zokszóval sem illette. Szép szelíden vezette a kötélénél fogva.

A mint a falu határáig értek, visszafordult Sabó Márton uram, hosszasan nézte a bádogos tornyot s ilyen sóhajtás szakadt ki, szívéből:

— Hej, Istenem, ha valamikor engem is olyan szép harangszóval temetnének el!

Csakhogy hiú, elérhetetlen vágyódás! Hiszen az eklézsia olyan szegény, világvégéig sem birna más harangokat csináltatni!

Hanem hát Szabó Márton a bibliát is sokszor olvasgatta s eszébe jutott bölcs Salamon eme mondása: «Minden akarát megcselekedésének vagy on ideje és módja», s ebben bízva elhatározta, hogy ő maga fog olyan három harangot csináltatni.

Mikor a zálogban hagyott szeredást kiváltotta, beköszönt az ottani paphoz is s nagy szívbéli aggodalmak közt megkérdezte, hogy hol és mennyiért öntötték azt a felséges hangú három harangot?

A tiszteletes megmondta szívesen, még a számadásokat is megmutatta, de bizony a szíve verése is megállott Szabó Márton uramnak, a mint meghallotta, hogy kerek négyezerkétszáz forint kell olyan három harangért!

Úgy érezte Szabó uram, mintha megszédült volna, alig tudott a paptól elköszönni.

Hanem megint csak eszébe jutott a biblia mondása. És ez megint erőt, bizodalmat öntött a Szabó uram megcsüggedt szívébe és miután egész éjszaka hányta-vette magában a dolgot, reggelre kelve már így foházkodott fel:

— Ha szegény vagyok is, mégis csak összecsinálom. Majd megsegít rá a jó Isten!

Mert hát földi javakban bizony nem igen bővölködött Szabó uram, egy kis házánál egy pár hold földjénél, néhány marhájánál, meg két karjánál nem igen volt egyebe. Még az a jólelkű felesége is elköltözött harmadéve, az is itt hagyta, pedig hej nagy segítségére volt minden dolgaiban.

Hozzáfogott aztán Szabó uram a nagymunkához, hogy azt a kincset összeremtse. Mindig jó dolgos ember volt, de most kétannyit dolgozott, mint azelőtt.

Ézentúl nem vágott a kenyérhez szalonnát, hanem evés idején kiment a kamrába, — ott csüngött egy faszegen az oldalszalonna, — s a kése hegyével kikarcolt a szalonnabőrön egy darabot: no most ennyit ettem volna meg, de nem bántom, hadd maradjon a harangra. Jól esnék, jól esnék, de még majd sokkal jobban esik a remek szép harangszó!

Így ment ez naponként, míg az egész oldal ki volt karczolászva. Ekkor nagy lelki gyönyörűséggel pedig legeltette rajta szemeit, azután eladta a harang-alapra.

Fejős tehene is volt Szabó uramnak, de annak a tejéből sem evett már meg egy cseppet sem. Eladta mindet. «Édes a tej; de még majd sokkal édesebb lesz annak a három harangnak a szava!»

Így aztán apránként gyülogetett, szaporodott a pénz. Összekerült ezer forint, azután a második, majd a harmadik, negyedik is.

Nagy volt a Szabó uram boldogsága; álmában is mindig harangszót hallott már. De hogy is ne, hiszen immár bizonyos lelkének vágya: szép harangszóval temetik már el!

Végre elérkezett a várva-várt idő, midőn a négyezerkétszáz forint mind egy pénzig együtt volt. Tizenkilenc esztendeig dolgozott és koplalt érte Szabó uram, de hát nem hiányzott belőle egy garas sem.

A harangöntő is elvégezte a maga dolgát s egy délután meg is hozták a harangokat, azután felhúzták a toronyba, valamennyi gyermek mind a kötelébe kapaszkodott, hogy késő vénségükben is eszükbe jusson a nagy esemény.

Szabó Márton uram meg csak nézte, nézte, a mint egyiket a másik után emelik a magasba, de nem szólt egy szót sem, csak a szemeit törölgette, meg olykor-olykor a szívét tapogatta. Olyan különös, nehéz volt most a szíve, soha sem érezte még ilyennek. Nyilván a nagy öröm miatt.

Épen szombat délután ment végbe a felhúzás, de az nap nem szólaltatták már meg a harangokat. Nem, majd holnap, akkor harangoznak be velük először.

Szabó Márton uram egész éjszaka egy cseppet sem aludt. Hajnalban már ott járkált a templom körül s vágyó szemekkel tekintett fel a toronyba.

— Nem soká meghallom már a hangját, nem soká!

Az emberek is apránként kullongani, gyülekezni kezdtek; azok

is nehezen várták már a harangszót. Körülvették Szabó uramat. Mindenki szeretett volna a harangok felől bővebben beszélgetni, de Szabó uram nem igen szólott.

Egyszer mondott annyit a körulte lézengőknek.

— Atyámfiái, nem tudom, hogy birom meg. Nagyon teli van az én szívem örömmel, nagyon. . . De hát elköltözhetem már én is a feleségem után. Nem hiába dolgoztam, fáradtam koplaltam . . . Mindjárt meghalljuk, mindjárt meghalljuk . . .

S csakugyan a harangozó épen most jött ki a paptól s indult fel a toronyba. Kevély volt most Bürkös Péter szörnyen s rá sem igen nézett a népre.

Egy percz múlva lehallatszott valami halk nesz a toronyból, hogy no, már lógatnak, már hozzáfogtak, s látszott is valami mozgás a keskeny ablakon át. Egyszerre aztán csak mélán, felséges komolysággal megkondult a legnagyobb harang:

— Kong-kong-kong.

Szabó Márton uram belekapaszkodott a Tokodi János karjába, a ki épen mellette állott.

— Fogj meg János öcsém, fogj meg!

Az öreg harang kezdő kongásába hamar belevegyült a két másiké is, azután együtt zúgott mind a három. De milyen remekül, milyen felségesen!

Szabó Márton mindjobban szorította a Tokodi karját, de egyszerre csak hirtelen eleresztette. Sápadt volt az arcza, mint a viasz, a könnyű meg patak módjára ömlött végig rajta.

Oda nézett mereven a torony ablakára, majd két kézzel a szívéhez kapott:

— Óh be szép . . . Istenem, Istenem, hála neked, hála! . . .

Azzal megcsuklott a térde Szabó Mártonnak s végig esett a földön.

Felemelték aztán szegény Szabó Mártont, de bizony már abban nem volt élet. Örömében a szíve szakadt meg.

Szegény, elérte hát nemcsak azt, hogy olyan szép harangszóval temetik el, hanem még nem is soká kellett neki utána várni: ő maga lett a legelső!

SZÍVÓS BÉLA.

Bocskay fejedelem utolsó órái.

Egy szemtanút szólaltatok meg a Jó Pásztor olvasói előtt, a ki ott volt Bocskay fejedelem ágya mellett, a midőn a nemes szív végsőt dobbant s szeme örökre becsukódott. A név egyszerű név,

de tisztelt neve a magyar protestáns történelemnek. Rimay János, egyik kiváló egyházi költőnk, a kinek szép zsolnárait elődeink ország-szerte énekelték. Ime most három század múlva is meg-megzendül egy-egy éneke a hívek ajkán:

Mi Urunk s édes Atyánk,
Add nekünk szent Lelkedet!
Szent fiadért mivelünk
Közlöd is bő kedvedet!
Hogy tisztán ismérhessük
Te igaz törvényedet,
És hamis tudománytól
Őrizzük szent igédet!

Rimay Nógrádmegyéből való s Sztregován született, ott is lakott. Ifju korában megismerkedett a költő Balassi Bálinttal s példáján, énekein tanult maga is lelkesedni, énekeket írni. Az ő istenes énekeit annyira szerették, hogy együtt emlegették mesterével, Ballassival; költeményeiket közös füzetbe írták s együtt adták ki tisztelő kortársaik s utódaik. Rimay nem volt vagyonos nemes, azért szolgálatot is vállalt nagy birtokú s előkelő uraknál, ország zászlósai mellett. Bocskay fejedelemnél olyan levelezőféle állása volt s hűségét jókora darab földdel jutalmazták. Akkori időben nem annyira pénzzel fizettek, mint földdel, házzal, mert még olyan Bocskay-fajta nagy urnak is előbb akadt ajándékozni való földje, háza, mint pénze. Az ritka madár volt (hiszen ma sem mindennapi). Később Illésházy s azután özvegy Thurzóné udvarába került, a hol a család legbizalmasabb embere volt s napról-napra a kegyelmes asszony asztalánál evett. Ő volt Thurzó Imre lakodalmanak rendezője. Élete utolsó tizedét a nagy erdélyi fejedelem, Bethlen Gábor oldala mellett élte le. Elkísérte háborúiba, a melyeket a magyar és protestáns szabadságért vívott. Képében eljárt Konstantinápolyba, a török szultánhoz követ-ségbe. Annyit tudunk felőle, hogy túlélte urát s 1631-ben halt meg.

Bocskay Istvánról, a kinek utolsó óráit Rimay leírja, a magyar protestáns olvasónak nem kell sokat beszélnem. Be van az ő neve írva törölhetetlen betűkkel szívünkbe. Hálátlanság rút vétke nélkül el nem feledhetjük azt, a ki számunkra a bécsi békét kivívta, válásunk szabadságát hősi fegyverével biztosította. A becsületes és derék magyarok sorsa utólérte őt is. Másképp nem birtak vele, hát ellenségei mérget keverték vérébe. Attól pusztult el a nemes fejedelem 49 éves korában. Udvari testőrei, a kik rajongással csüggték rajta, kancellárját, Kátay Mihályt gyanúsították az orozva gyilkolással s haragjukban Kassa városának piacán ízekre vagdalták. De ezzel

Bocskayt nem támasztották fel s a nemzet szeme most Illésházy Istvánt kereste, a kit Rimay Jósuenek nevezett el. Ő rá várt a feladat, hogy a magyarság s protestánság vezérletét a nyugodni tért Mózes, Bocskay után átvegye s a bujdosókat az ígért óhajtott földjére vezesse. Az uravesztett Rimay is hozzá folyamodik, szolgálatát ajálja s pártfogását kéri. A levélből megismerjük a haldokló fejedelem környezetét. Ott van Péter uram, Alvinczy Péter, Kassa jeles nagy hírű prédikátora, a ki a hatalmas Pázmánynyal is kiállott hite védelmére. Egyszerű prédikátor volt s korának minden kiválóbb protestáns magyar ura barátkozott vele. Ott állt Homonnay (Drugesh) Bálint, a fejedelem legkedvesebb embere, fogadott fia, a kit utódjául szeretett volna látni. Nyáry Pál tekintélyes tiszamenti főnemes, a kit a bujdosók eleinte vezéröknek akartak választani. És azután a felvidéknek minden derék hazafiasan érző ura, mert a szegény szenvedő fejedelmet a nemzet atyjaképen tisztelték. Bocskay betegeskedése tovább tartott fél esztendőnél s Rimay, a hű kamarás levele az utolsó órákat rajzolja megkapó elevenséggel.

Rimay János levele így szól:

«Tekintetes és Nagyságos s nékem jóakaró kegyelmes Uram! Szolgálatomnak és magamnak alázatos ajánlása után. Az felséges Úristentől ez új esztendőben sok szép áldásokkal bévelkedő szerencsétet, azokban hosszú időkiglen való egészséges életet kívánok adatnia Nagyságodnak. Megérti Nagyságod egyebek írásából az mi itt való gyászállapotunkat, kiben az Nagyságod jó tanácsa és elméje segítsége fölötte szükséges minekünk, jelesben azért, hogy az minemő dolognak jó fundamentomot vetett és épített fáradságával Nagyságod, azt ne hagyja nagy apadásunkra s romlásunkra fél üszögében állani, siessen segítségére annak jó akarattal Nagyságod, a kit Jósuenek rendelt köztünk az Úristen. Igen vizáltató és egyenetlen elmével birnak ide az emberek, kik egyebet házomlásnál, és az házomlásból romlásnál nem kezdnek kihozni, ha az Nagyságod tekintélye és gondviselése meg nem gátolja szándékjokot. Szeretettel megyek vala én magam fel Nagyságodhoz, de állapotunkhoz képest nem lehele módóm az oda való menésbe. Bánom penig, hogy penával nem írhatok mindazokról, a mikről szükségképpen beszélhetnék három vagy négy óráiglan Nagyságoddal, mert azokhoz képest Nagyságod is inkább tudná az közöttünk való közönséges jónak takargatásához magát szabni, mely közönséges jót, a mint látom, Homonnay uram csak Nyáry urammal foldoz.* Ezeknek kell azért

* Homonnay Bálint volt Bocskaynak legkedvesebb embere s fogadott fia; Nyáry Pál tekintélyes nemes úr, a kit előbb fejedelemségre is jelöltek a Tisza vidékén.

az Nagyságod jó tanácsa, hogy a miben akadoznak, az Nagyságod tanácsával mehessenek által azon, kik ugyan biznak is Nagyságodhoz és élni akarnak Nagyságod hasznos tanácsával. Urunk ő felsége eleget győzködék az halállal, de ugyan meggyőzetették tőle. Egy néhány nappal halála előtt az doctorok megjelentették nyavalyásnak az rá következő történetet, kérvén, hogy az közönséges jónak orvoslásáról gondot viseljen, de ugyan nem hihette szegény, hogy ebbe meghaljon. Szent-István napján válék osztán derekasan az tusakodásra, a mely naptól fogván az szívének verése csak bágyasztón bágyasztotta. Nagy hévségbe fekütt, és szavában lassan lassan fogyatkozván az két karácson között való pénteken mult ki hajnalban öt órán ez világból. — Az dagadás felette kiment vala mind lábából, derekából, sőt ugyan száradni is tére vala már, amira megemésztette vala magát, de hogy az méregnek nagy hévsége objectumot, semmi humort nem találhata magának, az erekre térvén, azokat pusztítá előbb, azután az szívére és májára térvén, azokat emészté meg. Hogy peniglen mérget adtak neki, már bizonyos jelét látjuk. Mert oldalul a hasán s vékonyán jobb kéz felől kolbász szabású hójagocskákba kiütötte magát.

Az elszáradott és fonnyadott testet penig úgy eldagasztotta, hogy meg kell kételen ez éczaka is hasadni. Ilyen az emberi állapotnak sorsa, senki se tud eléggé vigyázni, mit kerüljön. Péter uram prédikátor kilenczed nappal halála előtt olyan álmod látott, kit minékünk az idő alatt sokszor is beszéllett, hogy hozzája menvén urunk, kérddete azt tőle, mit vélsz, mond, felőlem s az életem felől. Ebbe ne kételkedjél, hogy pinteken hajnalba halok meg én, úgymond. S úgy lött szintén az dolognak beteljesedése, a mint az Péter uram látása. Fekete Istók is, az ő felsége inasa ugyan az időtájba, az beteg fejedelmet ölébe hordozta álmába. Egy vén ember mindazt mondotta nekie, hogy le ne tegye öléből, mert mindjárt meghal. Más vén ember penig azt mondotta, hogy vagy teszed le, úgymond, vagy nem teszed, de mihelt ez az hold elfogy s újságra tér, azonnal meghal, úgymond, s úgy lött, mert az nap lött meg délután az újság. Ezekhez az látásokhoz és az maga bágyadt állapotjához képest is Péter uram mindaddig szorgalmaztatta szegént, hogy az úrvacsoráját elvétette vele és gyakorta is imádkoztatta szép vallástételi között mindaddiglan, míg beszéde meg nem fogyatkozott. Az értelem sokáig volt nála halála előtt is, melyben szemeit az égre felemelvén sokat fohászzkodott. Nagyságod arányozhatta és vehette észbe jól az jó és hasznora való tanács mely igen nehezen vert fészket fejébe, s mely rest követője is vala az közönséges hasznora szolgáló dolgoknak. Mert ha serénb engedelmet visel vala maga előtt jó tanács követésére ottan csak azokban az dolgokban is, a mikről utólszor én általam üzent vala Nagyságod nekie, nagy részéről ez mostani fennálló háborúnak és sok zűrzavarnak megmenekedhetünk vala, de az hosszú haladékkal s gondatlansággal életének mód nélkül való reménlése mellett, az gonoszságnak kedvezéséből reménségünk ellen való gondba márta és ejte bennünket. Nagyságodat kérem mint uramot, legyen gondviselése reám Nagyságodnak, maradhassak meg

földemben s lakhassam is az én természetem szerint való csendes s isten félelmében nevelt emberekkel együtt. Ha módom lehet abban az jószágban való megmaradásomban, melyet ő felsége énnekem inscribált, avagy ha az sommát leteszik is, melyben nekem inscribálta, megmaradok itt honnyomban az Nagyságoddal való közlekedésemért s eltávoztatom úgy az erdéli lakást, kérvén Nagyságodat, hogy Nagyságod segítse előre ebben az én dolgomat. Mert Nagyságoddal bizoníthatok, hogy én az keresztyénségnek itt laktomban nem voltam gonosz és haszontalan szolgája, cselekedett általam is nem keveset az úristen, holott ugyan gyűlölségem nevelésével is mindenkoron biztattam és gyötörtem az én uramot, hogy az keresztyén fejedelmekkel megegyezzen. Ő maga körül is penig, a menni nyughatatlan forgolódásom lőn éjjel nappal, méltó, hogy ottan Nagyságod által az én jutalmam rám térjen. — Az Nagyságod fogadalom levelét szorgalmatos gondviselésemben tartom s valahol mi írását és levelét kaphatom is Nagyságodnak az levelek között egybe gyűjtögetvén egy csomóban kötöm és hiven megadom Nagyságodnak ajánlván egyéb minden dolgokban is Nagyságodnak az én köteles szolgálatomot. Az úristen jó egészségbe éltesse sok időig Nagyságodat. Irtam Kassán ennek ez 1606-ik esztendőnek utolsó napján estve hirtelen pennával, az én uram fatális terminusának harmadik napján. Nagyságod szolgája Rimay János.»

KOVÁCS SÁNDOR.

Különfélek.

A Jó Pásztor ötödik évi folyamából ime a harmadik szám is beköszönt olvasóihoz. Nem idegenképen, hanem mint jó ismerős, régi megbízható barát. A mit hoz, a tiszta evangéliom szerint való lelki eledel, mely tanít, nemesít, épít egyuttal. A Jó Pásztor a magyar protestáns egyház legelső írói támogatják s ára — *évi 2 korona* — oly csekélység, hogy a legszegényebb család is megrendelheti. Ily olcsón ennyi jó olvasmányhoz nem igen jut manapság az ember. A lap árát a szerkesztőhöz, **Pozsonyba Kovács Sándor theol akad. tanárhoz**, kell küldeni. Ha olykor egy szám véletlenül elmarad, azt is a szerkesztővel tudassák olvasóink. A kinek most épen nincs meg a rávaló forintja, kértére szívesen elvárunk aratás vagy szüret utánig.

Győry Ilona. Győry Ilona, az országszerte tisztelt író, korán elhunyt Győry Vilmos költőnk szép lelkű leánya menyasszony. Menyasszonya egy derék angol tudósnak, a londoni egyetem tanárának Ginever Arthurnak. Győry Ilona mintegy féléven át tanulmány úton volt az angolok országában s ez útját arra használta fel, hogy felolvasásokat tartott városról-városra a magyar hazáról, a magyar népről, ezredéves nehéz küzdelmeiről, sokszor vergődésszerű nehéz

munkájáról. A szeretet, mely hazájáról szólva a lelkes magyar nő tekintetéből sugárzott, megragadott egy hasonló lelkű angol férfit. A Mindenhatónak úgy tetszett, hogy közös medret készítsen jövődő sorsuk patakjának. Őszinte jó kívánattal kísérjük őt el új hazájába s új tűzhelyéhez. Legyen ott boldog s szép lelkével férjén kívül hódítson még sok lelkes barátot nemzetének! Győry Ilona mély érzésű valóságos költő s idegen, főképp angol kötőknek hivatott magyar tolmácsa. Hiszszük, hogy ez a nemes szendvedélya a jövőben is sok szép kincscsel fogja gazdagítani irodalmunkat!

Könyvek. Pálmai Lajos, a győri ev. gyülekezet lelkésze beiktatásakor szép, szabad keresztényen szellemű beszédet mondott, a melyet olvasóink figyelmébe ajánlunk. A beszéd tárgya, mint az alkalomhoz illett, a lelkészi hivatás. Az ő beszédét szépen kiegészíti Perlaky Elek felügyelőnek üdvözlő beszéde, a melyben rá mutat a lelkiasztori munka akadályaira. Egyre terjed a közöny úgy az élet gondjával küzdő munkás osztályban, mint e világ ösvényén járó gazdagok között. Mindegyik helyen be kell vinni a szívekbe a Krisztust, az ő tiszta, szerető, megmentő lelkét. Mennél jobban távolodunk tőle, annál boldogtalanabbak vagyunk s mennél közelebb jutunk hozzá, lelkünk annál tisztábbá s boldogabbá válik. Fáradhatatlan, lemondani tudó, hősi lélek kell e szent munkához, a ki fel tudja venni az Úrnak keresztjét. Áldást kívánunk Istentől a munkásra és a munkamezőre! — *Eszményképek* címén apró, gyermekeknek való történeteket adott közre Sass Béla budapesti vallástanár. Ára 20 fillér. Megrendelhető a szerzőnél, Budapesten, V. Rudolfrakpart 21. szám alatt. Ajáljuk e füzetet lelkészeink és tanítóink figyelmébe.

Az Állatok világa. A Légrády testvérek kiadásában megjelenő ily című nagy irodalmi vállalatnak 89-dik füzete is kikerült a nyomtató gépből, éppen oly díszes kiállításban és szép keretekkel, mint az előző füzetek. Brehm, a nagyszerű szerző, a kinek magyarba átültetett hatalmas munkáját az olvasó közönség lelkes örömmel fogadja, ebben a füzetben is a tyúkfélék leírását folytatja, eleven színekkel festve a fácánokat, a pávákat, a szarvas-sgákokat és a tyúkokat, amelyeknek szövegrajzai is a füzetekbe foglalvák. Az Állatok Világa füzetes kiadásban jelenik meg, a kötetekké bővült füzetek pedig mesteri díszkötésben kaphatók, úgy a Légrády testvérek könyvkiadóhivatalában (Váci-körút 78.,) mint minden könyvkereskedésben. Egy füzet ára 80 fillér, az egyes köteteké pedig 18 korona. A most megjelent 89-dik füzethez a kiadó cég színes nyomatú münellékletet csatolt, amely a siketfajdokat ábrázolja.

Szerkesztői izenet.

A Jó Pásztor 4. és 5. száma (április és május) egy füzetben húsvét előtt fog megjelenni.